

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Archwilio Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	2 Chwefror 2017
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Aelod Arweiniol Addysg / Pennaeth Addysg
Awdur yr Adroddiad:	Pennaeth Addysg
Teitl:	Polisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol Drafft Sir Ddinbych

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

1.1 Diweddariad ar yr adolygiad o Bolisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol Sir Ddinbych.

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

2.1 Caniatáu'r Aelodau i ystyried y newidiadau arfaethedig i'r Polisi.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

Bod yr Aelodau yn:

3.1 ystyried yr wybodaeth a ddarparwyd ac yn rhoi sylwadau yn unol â hynny;

3.2 cefnogi'r ymagwedd a amlinellwyd yn y polisi drafft newydd; a

3.3 cefnogi symud ymlaen i'r cam ymgynghori, gan gynnal yr Asesiad Effaith Lles cyn hynny.

4. **Manylion yr adroddiad**

4.1 **Cefndir**

4.1.1 Darparodd yr Adroddiad Archwilio Cymunedau ar 30 Mehefin 2016 y cefndir llawn ynghylch gweithredu Polisi Cymhwysedd Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol cyfredol Sir Ddinbych (Medi 2015). Amlygodd hefyd yr her Adolygiad Barnwrol a gafwyd ym mis Tachwedd 2015 ac ymateb yr Awdurdod.

4.1.2 Fel rhan o weithredu Polisi 2015, gofynnodd yr Aelodau am gynnal adolygiad ar ôl 12 mis i asesu goblygiadau newid polisi. Mae'r adolygiad hwn wedi'i wneud ac mae Polisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol drafft newydd ar gael i ymgynghori arno. Dangosir hwn yn Atodiad 1.

4.1.3 Mae'r polisi drafft newydd hwn wedi mynd i'r afael â phryderon a fynegwyd eisoes gan Aelodau, rhieni a swyddogion. Mae hefyd yn cynnwys canllaw a ddarparwyd gan gwrsel cyfreithiol allanol mewn perthynas â her yr Adolygiad Barnwrol, yn ogystal â chanllawiau a ddarparwyd ar y drafft newydd. Mae geiriad y polisi wedi cael ei adolygu i sicrhau eglurder a'i fod yn adlewyrchu'r Mesur Teithio Gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn iawn (y cyfeirir ato wedi hyn fel 'y Mesur').

4.1.4 Gofynnwyd am gwrsel cyfreithiol hefyd er mwyn sicrhau bod y polisi drafft yn ategu at Bolisi Derbyniadau Ysgolion Sir Ddinbych, ac yn darparu cysondeb o ran ymagwedd. Mae'r canllawiau hyn bellach wedi cael eu cynnwys yn y drafft.

4.2 Prif Newidiadau i Bolisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol Sir Ddinbych

4.2.1 Mae'r drafft newydd yn cynnwys y prif egwyddorion a'r dyletswyddau yn y Mesur. Mae'r Awdurdod hefyd wedi ystyried y materion sydd wedi codi ers gweithredu Polisi cyfredol 2015. Mae hyn wedi arwain at nifer o ychwanegiadau allweddol i'r drafft newydd sydd wedi eu hamlinellu yma.

4.2.2 **Ysgolion Porthi (Adrannau 2.4 a 3.4)** – O fewn y Mesur mae angen i Awdurdodau Lleol ddarparu cludiant i'r 'ysgol addas agosaf' os yw disgyblion yn cwrdd â'r meini prawf pellter a nodwyd:

- Disgyblion ysgolion cynradd os ydynt yn byw ymhellach na 2 filltir oddi wrth ysgol; neu
- Ddisgyblion ysgolion uwchradd os ydynt yn byw ymhellach na 3 filltir oddi wrth ysgol.

O fewn Sir Ddinbych, cydnabyddir bod yna rai ysgolion penodol sydd â pherthnasau agos â'r ysgolion uwchradd maent yn eu porthi. Mae cadw at yr ysgol addas agosaf yn y polisi cyfredol, mewn rhai ardaloedd, wedi codi pryderon ac o bosibl wedi gweithio yn erbyn rhai o'r perthnasau porthi hyn.

Felly yn y drafft newydd, bydd ceisiadau ar gyfer cludiant ysgol i ysgolion uwchradd yn seiliedig ar yr ysgol addas agosaf neu os oedd y disgybl yn mynychu ysgol borthi Gynradd ddynodedig. Bydd cludiant ar sail porthi yn cael ei ddarparu o dan drefniadau dewisol.

Mae'r trefniant hwn dal yn ddibynnol ar ddiwallu'r meini prawf pellter yn y Mesur. Nodir bydd cludiant ysgol i Ysgolion Cynradd yn parhau i gael ei wneud ar sail yr ysgol addas agosaf yn unig. Mae'n rhaid i Gludiant Ysgol i ysgolion uwchradd a wnaed dan drefniadau porthi hefyd basio'r prawf 'rhesymolrwydd' - sydd fel a ganlyn: rhai i ddisgyblion:

- **Fod wedi bod yn mynychu eu hysgol gynradd addas agosaf o'u lleoliad cartref fel yr aseswyd yn y pwynt derbyn.**
- **Cyfarfod y meini prawf pellter yn y Mesur ar gyfer ysgolion uwchradd.**
- **Os yw dysgwyr yn symud tŷ cyn dechrau'r ysgol uwchradd, bydd angen ail-asesu eu hawl, yn ôl y meini prawf a ddangosir yn adran 2.**
- **Mewn achosion lle nad yw dysgwyr wedi mynychu eu hysgol gynradd addas agosaf yn ôl dewis y rhiant/ gofalwr, ni fydd adran 3.4 yn berthnasol. Bydd ceisiadau am gludiant ysgol wedyn yn cael eu hasesu yn seiliedig ar yr ysgol Uwchradd addas agosaf yn unig.**

Dangosir y perthnasau porthi rhwng ysgolion yn atodiad y Polisi. Mae'r Atodiad hwn hefyd yn dangos unrhyw ysgolion addas agosaf eraill, yn ogystal â statws Iaith Gymraeg a Ffydd yr holl ysgolion.

- 4.2.3 **Mannau Codi a Llwybrau Peryglus (Adrannau 2.9 a 2.10)** – Yn dilyn yr her adolygiad barnwrol, eglurwyd y defnydd o fannau codi mewn perthynas â llwybrau peryglus gan gwnsler cyfreithiol. Cyfarwyddodd y canllaw hwn ymagwedd yr Awdurdod yn uniongyrchol tuag at fynd i'r afael â'r materion a godwyd o dan drefniadau dewisol. Mae'r canllaw hwn ar hyn o bryd yn eistedd ochr yn ochr â'r polisi cyfredol ac fe'i dangosir yn Atodiad 2 yr adroddiad hwn. Mae'r canllaw hwn bellach wedi cael ei amsugno i'r drafft newydd er mwyn sicrhau bod ymagwedd yr Awdurdod yn glir a thryloyw.
- 4.2.4 **Darpariaethau Dewisol (Adran 3.11)** – Mae'r adran sy'n ymwneud â threfniadau dewisol wedi cael ei gryfhau i sicrhau ei fod yn glir o ran pryd y gellir defnyddio doethineb. Mae hyn hefyd yn gysylltiedig â'r broses Apeliadau ac fe'i dyluniwyd i sicrhau bod rhieni/ gofalwyr yn amlygu eu sefyllfaoedd ac amgylchiadau personol fel y gellir eu hystyried yn ystod yr apêl.
- 4.2.5 **Apeliadau (Adran 7)** – Mae'r amserlen ar gyfer apelio wedi cael ei newid er mwyn sicrhau bod holl elfennau'r apêl wedi cael eu hymchwilio. Bydd yr hyd amser estynedig hwn hefyd yn caniatáu panel o swyddogion annibynnol, o du allan i Cefnogaeth Addysg, i gyfarfod ac i wneud penderfyniad terfynol. Cynigir hefyd i roi cyfle i rieni fynychu'r apêl i ddarparu eu gwybodaeth, neu gallant gyflwyno eu tystiolaeth gefnogol ar ffurf ysgrifenedig.

4.3.6 **Newidiadau Sylweddol Eraill:**

Mesur Pellter (Adran 2.5) – Mae yna bellach fwy o eglurder ynglŷn â sut y caiff y pellter o'r cartref i'r ysgol ei fesur a sut y defnyddir y meini prawf.

Dewis Ysgol Rhieni/ Gofalwyr (Adran 2.7) – Cryfhau'r datganiadau sy'n sicrhau bod rhieni/ gofalwyr yn ystyried goblygiadau cludiant ysgol cyn mynegi ffafriaeth am le mewn ysgol trwy'r broses Dderbyniadau.

Cludiant ar gyfer Plant ADY a Phlant sy'n Derbyn Gofal (Adrannau 2.11 a 2.12) - Mwy o eglurder ynghylch y trefniadau dewisol i gefnogi Anghenion Dysgu Ychwanegol a Phlant Sy'n Derbyn Gofal.

Preswyliaeth Ddeuol (Adran 2.13) - Mae'r adran hon wedi cael ei haralleirio.

Cludiant ôl-16/ Rhwydwaith dysgu 14-19 (Adran 3.5. a 3.6) – Mae'r geiriad wedi cael ei newid ychydig i adlewyrchu'r trefniadau sydd ar waith yn well.

Rheoli Trosglwyddiadau Ysgolion (Adran 3.9) – Cafodd yr adran hon ei newid i sicrhau bod y rhiant/ gofalwr wedi ymgysylltu gyda'r ysgol cyn ystyried yr opsiwn o drosglwyddo. Rhaid bod tystiolaeth ar gael oddi wrth y gweithwyr proffesiynol priodol i alluogi'r Awdurdod i wneud penderfyniad ynglŷn â chludiant o'r cartref i'r ysgol.

Darpariaeth Cludiant (Adran 6) - Mae'r adran hon wedi cael ei haralleirio gan Cludiant Teithwyr a Chefnogaeth Addysg er mwyn sicrhau eglurder.

Mae ymddygiad ar gludiant wedi cael ei gryfhau. Mae'n cynnwys yn benodol ddatganiad bod disgwyl i rieni/ gofalwyr gefnogi'r Awdurdod, ysgolion, gweithredwyr cludiant a staff i gadw ymddygiad da ar wasanaethau'r Cyngor. Mae'r adran hon hefyd yn cynnwys manylion am Fonitro'r Gwasanaeth, a fydd yn sicrhau bod y rhai hynny sy'n teithio yn gymwys.

Dolenni Cyswllt i Ddogfennaeth Berthnasol (Adran 9) – Mae'r adran newydd hon wedi cael ei datblygu i gyfeirio darllenwyr at wefannau perthnasol sy'n cynnwys y ddeddfwriaeth a'r canllawiau.

Cod Ymddygiad ar gyfer Teithio ar Fysus Ysgol (Atodiad 2) – Darperir manylion am y fenter Llywodraeth Cymru hon a chanllawiau yn yr Atodiad.

4.3.7 **Cludiant i Ysgolion Cymraeg ac Ysgolion Ffydd**

Fel gyda'r polisi cyfredol, bydd yr Awdurdod yn parhau i ddarparu cludiant i'r ysgol Gymraeg neu Ffydd addas agosaf, os mai hyn yw dewis y rhieni/ gofalwyr. Gwneir hyn o dan y trefniadau dewisol yn Adran 3.

4.4 **Goblygiadau Cyllidebol**

4.4.1 Mae Cefnogaeth Addysg yn gweithio gyda Chludiant Teithwyr ar oblygiadau cost y drafft newydd, yn enwedig y trefniadau ysgolion porthi arfaethedig. Fodd bynnag, fel soniwyd mewn adroddiadau Archwilio blaenorol, mae sicrhau bod y gyllideb cludiant ysgol wedi'i graddio'n gywir i ddiwallu'r gofynion statudol yn bwysig iawn. Mae'r rhagamcanion o'r pwysau cyllideb ar gyfer 2016/17 oddeutu £300k.

4.5 **Adolygu Polisi – y Camau Nesaf**

4.5.1 Mae'r amserlen ddiwygiedig i'w gweld isod. Bydd angen cwblhau'r adolygiad o'r polisi yn llawn a'i ddilysu 12 mis cyn ei weithredu.

- **Cyflwyno'r Polisi newydd i'r pwyllgor Archwilio 2 Chwefror 2017**
- **Cwblhau'r asesiad affaith lles erbyn Mawrth 2017**
- **Ymgynghori gyda'r holl randdeiliaid o fis Mawrth 2017**
- **Gorffen y Polisi newydd erbyn Mehefin/ Gorffennaf 2017**
- **Dilysu'r Polisi gan y Cyngor erbyn Medi 2017**
- **Gweithredu'r Polisi newydd o fis Medi 2018.**

4.5.2 Gwerthfawrogir bod yn rhaid i'r iaith yn y drafft newydd adlewyrchu'r iaith a ddefnyddir yn y Mesur; fodd bynnag, mae Cefnogaeth Addysg am ddatblygu adran Cwestiynau Cyffredin a dydd yn mynd law yn llaw gyda'r polisi newydd hwn. Bydd hyn yn cael ei gyfarwyddo gan ganlyniadau'r ymgynghoriad. Efallai bydd hyn hefyd yn cynnwys senarios 'go iawn' sy'n adlewyrchu sut bydd y polisi yn cael ei gymhwyso fel y gall darllenwyr ddeall ei ofynion yn hawdd. Fel rhan o'r broses hon, byddai safbwyntiau'r pwyllgor Archwilio yn cael eu croesawu.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae'r gwasanaethau a ddisgrifir yma oll yn gefnogol i flaenoriaeth "Gwella Addysg".

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'r goblygiadau cyllidebol yn cael eu hymchwilio. Mae disgwyliad bydd cost y gwasanaeth yn cynyddu i ddiwallu'r rhwymedigaethau statudol o dan Mesur Teithio Gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 a'r newidiadau yn y polisi.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Bydd yr Asesiad Effaith ar Les yn cael ei symud ymlaen ym mis Chwefror yn barod ar gyfer ymgynghori ehangach ym mis Mawrth.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

Yr adroddiad Archwilio yw'r ail ymgynghoriad gydag Aelodau ynglŷn â'r drafft newydd. Mae ymgynghori gyda'r holl randdeiliaid perthnasol wedi'i gynllunio yn unol â'r llinell amser a ddangosir yn 4.5.1.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Cytunodd yr Aelodau Etholedig i adolygu'r Polisi Cludiant yn y Gweithdy Rhyddid a Hyblygrwydd i Aelodau a gynhaliwyd ym mis Mehefin 2014. Mae'r broses a grybwyllir yma yn estyniad o'r gwaith hwn. Caiff trafodaethau ynghylch priodoldeb y gyllideb cludiant ysgol hefyd eu mynegi fel rhan o'r adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Efallai bydd cyhoeddusrwydd drwg o ran diweddarau'r Polisi hwn, er mai'r newidiadau yw egluro'r rhwymedigaethau o dan Fesur Teithio Gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 ac ymateb i'r materion a'r pryderon a amlygwyd yn flaenorol yn y polisi cyfredol.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

- Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008
- Adran 7.4.1 o Gyfansoddiad y Cyngor sy'n nodi grymoedd Archwilio o ran datblygu ac adolygu polisi.

Swyddog Cyswllt

Rheolwr Adnoddau Addysg a Chymorth, Cynllunio ac Adnoddau

Ffôn: 01824 712692